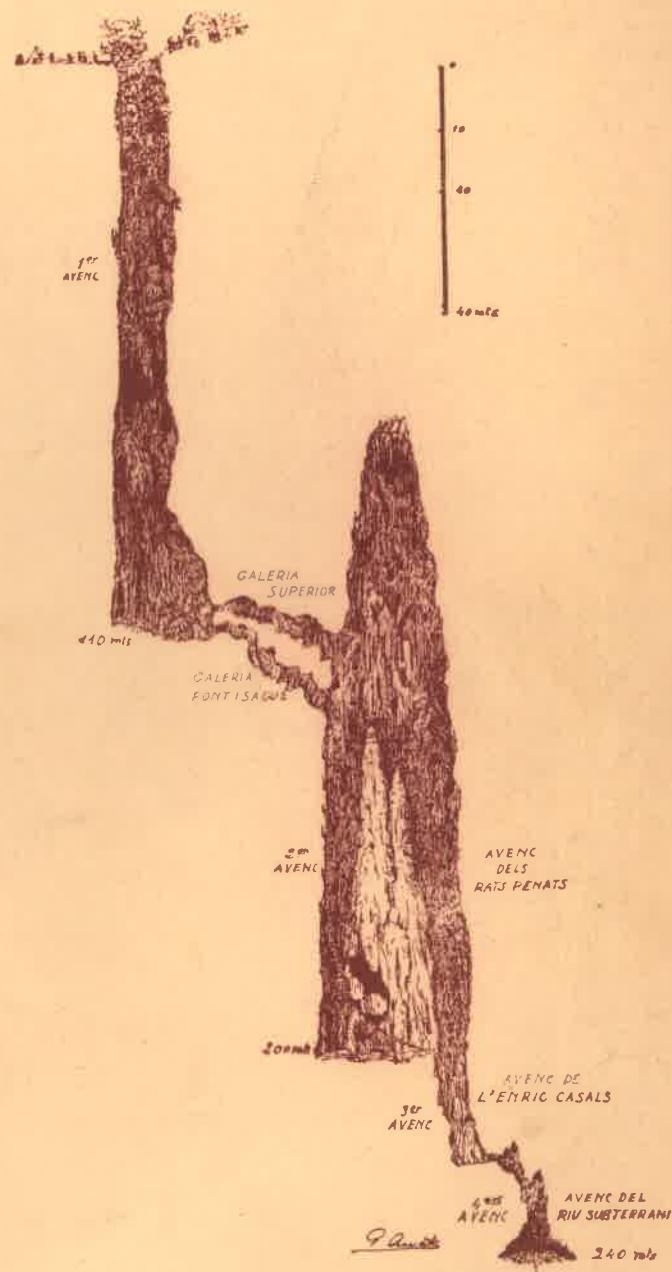

ESPELEOLEG

BUTLLETI D'INFORMACIÓ I RELACIÓ DE L'E.R.E.

E.R.E.

EQUIP DE RECERQUES ESPELEOLOGIQUES

SECCIÓ D'ESPELEOLOGIA

del

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

MARÇ 1967
N.º 2

ESPELEÒLEG

Butlletí d'informació i relació de
l'EQUIP DE RECERQUES ESPELEOLOGIQUES del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

M A R C 1 9 6 7
ANY II NUM. 2

- Els articles proposats són publicats segons disponibilitat i sota l'exclusiva responsabilitat de l'autor.
- La reproducció d'articles és permesa amb la condició de fer-ne prèviament la demanda i citar l'origen.
- Correspondència i subscripcions: E. R. E.

Portada: AVENC DE LA FERLA
Topografia de R. Amat i Carreras. Any 1925
Clixé: Arxiu C. E. C. (E. R. E.)

E. R. E. del C. E. C.

Paradís, 10 i 12

Telèfons 232 45 01

232 45 02

232 45 03

BARCELONA 2

INDEX

=====

E S P E L E O L E G N° II M A R C 1967.

	Pàg.	
LA REBUDA DEL NOSTRE NÚMERO I	Editorial	34
COMISSION DE PUBLICACIONS.		35
NORMES PER A LA CORRECTE PUBLICACIO DD TREBALLS CIENTIFICS ALS COL.LABORADORS DE "ESPELEOLEG".		37
PROBLEMES	J.A. Raventós	38
X CURSET D'ESPELEOLOGIA NOVEMBRE-DESEMBRE 1966.	O. Escolà, J.A. Raventós, R. Sitjà.	39
EXPOSICIO DE TOPOGRAFIES	J.A. Raventós.	48
FITXES DE CAVITATS: "AVENC DE SANT CRISTOFOL".	O. Escolà, J.A. Raventós.	51
EL BERGADA, QUASI DESCONEGUT DELS ESPELEOLEGS.	V.Cusó i Armengou	53
HOLLOCH : 93 quilòmetres.	J. Senent.	55
CAVITATS MES IMPORTANTS (U.I.S.)		56
FULLS INFORMALS: SECCIO DE PROPAGANDA.		58
BIBLIOGRAFIA:		
1.- Bueno García, F.M. PROBLEMAS JURIDICOS DERIVADOS DEL DESCUBRIMIENTO DE BELLEZAS SUBTERRANEAS.	J.A. Raventós.	59
2.- CUADERNOS DE ESPELEOLOGIA II S.E.S.S.	O. Escolà	59
DATOS PARA EL CONOCIMIENTO DEL KARST DE LA SIERRA DE SANT GERVAS. Resultados de la primera campaña del E.R.E.	O. Escolà	60
UNA NOCHE EN LA "IFRI N'TUAYA": CUEVA SAGRADA.	Montserrat Ubach	67

CONSELL DE REDACCIO: O.Escola i Boada, J.A.Raventós i Soler,
R. Sitjà i Comas.

IMPRENTA: V.Cusó i Armengou.

GRÀFICS: C.Ribera i Almerge.

INTERCANVI: J.M. Sala i Vinós.

CORRECCIO: J.Estivill.

CICLOSTIL: DUPLICÓ.

E.R.E.

LA REBUDA DEL NOSTRE NÚMERO 1.

=====

Per fi vàrem poder tenir el primer número de ls nostra revista entre les mans, totalment acabat.

I podem declarar que estem satisfets, no del contingut, -que això ho han de dir els altres- sinó del "procés de fabricació".

Una vegada reunit l'original per al primer número (que no va sofrir absolutament cap selecció) va començar un laboriós procés d'edició que s'ha portat a terme en equip i com moltes coses a l'E.R.E.: a poc a poc, amb una certa improvisació, però amb una excellent preocupació per molts detalls.

Vàrem partir d'un ideal perfecte al nostre entendre, o quasi perfecte. Després hem anat cedint correcció, perfecció i pulcritud a canvi de velocitat, i vàrem passar potser del Grand de "La Peste" (Camus) deturat eternament buscant la perfecció de la primera frase del seu llibre, a la publicació directa de l'original, sense tocar quasi res. Potser sempre hem pecat de ser massa exhaustius, de buscar massa una perfecció que resulta poc funcional, de voler fer les coses massa bé i sobretot (i ací hi ha el mal) de no arribar, per aquesta raó, a fer-les.

Teniem por que aquesta vegada el projecte d'ESPELEOLEG no passés, com les altres vegades d'ésser un projecte, i vàrem tallar pel dret: l'important era que la revista veiés la llum.

Hem de millorar moltes coses; però el dia que vàrem poder fullejar el primer exemplar acabat, els defectes no podien existir, sobretot darrera de la portada, davant de la qual ens és impossible de ésser objectius. Si Mn. Font i Sagué hagués suposat això hauria fundat l'E.R.E. el 1896 !

Volem finalment, fer un comentari sobre la rebuda que hem tingut, no ja a l'E.R.E. que n'és part interessada i defensor-subscriptor entusiasta (és o no és ?), sinó entre els nostres col.legues, als quals volem agrair amb el cor a la mà l'acollida que ens han donat. A ells els posem aquestes pàgines a disposició i dintre de les nostres possibilitats, per al tros de llàpiç que hi vulguin esmerçar.

Va ésser aprovada en Junta celebrada el 20-1-67 la COMISSION DE PUBLICACIONS de l'E.R.E., formada com segueix i en estreta relació amb la Comissió de Publicacions del CENTRE:

QÜESTIONS GENERALS: O. Escolà, J.A. Raventós, R. Sitjà.
 INTERCANVIS ESPELEOLEG-MONTÀNA:... J.M. Sala.
 BUTLLETINS ENTITATS, ARTICLES
 D'ESPELEOLOGIA EN REVISTES NO
 ESPELEOLÒGIQUES: J.I. Raventós
 CARTOGRAFIA I FOTOGRAFIA AÈRIA:... R. Sitjà
 MAPES GEOLOGICS I GEOLOGIA
 EXTERIOR: J. Senent
 ENTRADA DE LLIBRES A LA
 BIBLIOTECA: J.A. Raventós
 TECNICA a) Imprenta V. Cusò
 b) Ciclostil: C. Ribera
 CONSELL DE REDACCIO D'ESPELEOLEG.

Aquesta Comissió té dues línies de treball principals:

- a) Estimular la publicació de treballs espeleològics a l'E.R.E. en tots els seus aspectes: augmentar el volum de publicacions.
- b) Organització bibliogràfica espeleològica de la Biblioteca del CENTRE, intercanvi, adquisició de noves publicacions, etc.

Aquesta estructuració funcionarà d'acord amb els Estatuts de l'E.R.E. (Capítol VI: De les Comissions de la Junta) i és el resultat de l'activitat d'un grup de membres de l'E.R.E. (entre ells membres de Junta) que es ve desenrotllant ja fa anys i ha aconseguit ja resultats positius:

- Continuació de la relació exhaustiva d'activitats a la Circular del Centre (des de 1962).
- Secció espeleològica a "MONTÀNA" des de 1963-64.
- Servei d'adquisició de publicacions (Biblioteca CEC) 1964.
- Intercanvi amb "MONTÀNA" 1965.
- ESPELEOLEG 1966.

Així, una vegada més creem l'estructura sobre el paper quan ja es compta amb una sèrie de realitzacions positives, garantia del seu funcionament i continuació.

Hi ha molts i molt ambiciosos projectes ja iniciats. Els temps dirà si els arribarem a portar tots a terme. Amb tot ja n'hi ha un dels més importants en marxa: ESPELEOLEG nº 1 i 2.

Citem a continuació algunes de les tasques de la Comissió:

- Publicació d'activitats a la Circular del Centre, "MONTÀNA" i ESPELEOLEG.
- Elaborar memòries anuals, publicades a Espeleoleg, que continguin principalment dades estadístiques.
- Elaboració i publicació de fitxes de cavitats.
- Creació d'una Biblioteca Espeleològica de Catalunya, Secció Espeleològica de la Biblioteca del Centre, aprofitant la labor dels nostres predecessors i especialment Mn Font i Sagué, les obres i l'interès dels quals varen crear dintre de la primera biblioteca

d'alpinisme i excursionisme de la Península, també la millor biblioteca espeleològica.

- a) Posar al dia la biblioteca relatiu a obres clàssiques de tot el món i revistes principals.
- b) Selecció més detallada de publicacions de: Espanya, França, Itàlia, Anglaterra, Estats Units, Portugal, Marroc, Grècia i Sudamèrica.
- c) Biblioteca exhaustiva de publicacions referents a Catalunya o zones d'interès o influència especial de l'espeleologia catalana.

Preguem doncs, amb tota vehemència als nostres col.legues, que vulguin col.laborar i contribuir que el material de consulta de la Biblioteca sigui tant exhaustiu com possible i que ho tinguin en compte en el moment de distribuir llurs publicacions.

....

NORMES PER A LA CORRECTE PUBLICACIÓ DE TREBALLS CIENTÍFICS
ALS COL. LABORADORS D' "ESPELEOLEG".

=====

- I.- EL TEXT del treball, definitivament redactat ha d'estar escrit a màquina, doble espai, per una sola cara del paper i amb marge suficient a l'esquerra per a les possibles indicacions d'impressió.
- II.- LA DISPOSICIÓ s'haurà d'acostar al màxim a la de publicació definitiva, amb els subtítols necessaris, jerarquitzats mitjançant:
- a) Números romans, àrabs, lletres capitals, minúscules.
 - b) Subratllat segons importància.
 - c) Diferent separació entre paràgrafs.
- III.- EL TITOL serà seguit d'un primer paràgraf (precedit de la indicació Resum) extracte del treball no superior a 5 línies.
- IV.- LA Llista BIBLIOGRAFICA figurarà al final, amb els noms d'autors en primer lloc (ordenació alfàbètica) i comprendrà:
Cognom, inicial del nom, any de publicació, títol original o indicació de la llengua de redacció i traducció entre parèntesi, nom i lloc de la publicació o col.lecció, any, sèrie, tom, número i nombre de pàgines.
- V.- LES FIGURES I GRAVATS (topografies, etc.) seran dibuixats a tinta xina, sobre paper de preferència vegetal o en còpia sobre paper fotogràfic brillant. El format serà el definitiu de publicació i mai superior a una pàgina de la revista (format Dyn).
- FOTOGRAFIES format postal en paper brillant.
- VI.- EL NOM DE L'AUTOR figurarà immediatament darrera del títol. Al final de l'article podrà constar l'entitat sota el patrocini de la qual s'hagin efectuat els estudis.
- L'ADREÇA COMPLETA (i telèfon) de l'autor al dors de l'última pàgina o bé en full a part.
- VII.- EL COMITÈ DE REDACCIO es reserva el dret d'acceptació de treballs. Les possibles modificacions necessàries seran consultades sempre que sigui possible, als autors.
- VIII.- ELS AUTORS rebran abans de l'aparició de la revista un apart del seu treball.
- IX.- EXCEPCIONALMENT es podran admetre notes curtes no escrites a màquina.
- X.- CORRESPONDÈNCIA. Tota la correspondència referent als manuscrits destinats a la publicació s'ha d'enviar al local social de l'E.R.E., dirigida a ESPELEOLEG.
-

PROBLEMES

El moment actual de l'Espeleologia Catalana és de crisi. Per a molts passa desapercebuda, doncs abandonant el sentit etimològic - és una crisi estabilitzada que sembla que vulgui ésser provisional però que ens prenem per definitiu.

El problema pot semblar difícil de solucionar, doncs, em diran uns que ja s'ha parlat molt i consumit molta tinta donian-li voltes, d'altres ens tornaran a citar les característiques geogràfiques, sociològiques i històriques -molt particulars- de la nostra Espeleologia, i si el seu pessimisme és extremat ens negaran tota possibilitat de solució.

Per molt difícil que resulti trobar una solució, és evident que una actitud passiva, a la llarga en el nostre cas es torna negativa, i que per sortir de l'actual situació s'ha d'actuar.

Les possibilitats actuals són enormes, però estan en potència -això quasi ningú ho nega- i és treball de tots nosaltres, i dels diferents grups el responsabilitzar-se i no vegetar.

Es possible que algú pensi que allò que s'ha de fer és esperar que surti l'Espeleòleg-Mesies que ho solucionarà tot i portarà a l'Espeleologia catalana pel camí de la veritat. Aquests val més que deixin de fer espeleologia, si és que en fan, i es dediquin a estudiar els astres, i cercar l'estrany fenomen metereològic, l'aspecte de la Lluna i l'estat de la mar que els hi anunciï la propera vinguda de l'Espeleòleg-Mesies.

Als incrèduls, com jo, d'aquest procediment, i que encara confiem en la voluntat de treball de les persones, podria ésser un sistema el senyalar unes fites consecutives a aconseguir, tenint com a referència el nivell espeleològic assolit a Europa.

I si hi ha algú, que portat per la seva obcecació creu que ja ha trobat l'Espeleòleg-Mesies, que tot el que fa aquest està bé, perquè ho fa ell, i que com ell ens salvarà s'ha de donar-li un ajut incondicional, sols puc dir-li que desconfiï dels Falsos Profetes, i si no fos perquè la seva exaltació no m'ha de deixar continuar, li hauria intentat dir també que elevi el seu nivell espeleològic individual, assimili el que representa l'esperit de grup, s'obri a tota informació, i prengui consciència del punt de partida i d'allà on vol arribar. Començant així encara es podria fer quelcom.

J.A. Raventós

Al llarg de 14 anys els nostres cursets han arribat a un nivell que, ara, ens satisfà.

Sempre hem tingut una especial preocupació i fidelitat amb els cursets d'iniciació celebrats a la tardor de cada any, que comprenen ja a l'equip amb una arrelada tradició, perquè els considerem la font principal de la que es nodreix el nostre grup en constant expansió, i per tant un dels punts vitals. Per altra banda sempre ens ha semblat bé afavorir els "cursets" per considerar-los un dels punts de l'espeleologia catalana més originals i ben trobats, sense comparació perfecte enllloc del món.

Cada any hem anat introduint innovacions als cursets, cada any han resultat una mica millor. El de 1965 va marcar ja un canvi molt notable en l'organització i innovacions, però hem volgut que fos el X Curset d'Espeleología el que representés plenament l'inici d'una nova etapa dins de la concepció i realització.

Hem anat provant en anys anteriors diversos tipus de curset: 1963 i 64 amb 4 sortides pràctiques i amb una cavitat d'elevada dificultat tècnica final (Av. Esquirols -185 m., Av. Font i Sagué -113 m), 1965 reducció de les sortides pràctiques (dues) i reducció general del curset, etc.

Per fi creiem haver trobat un model bastant "standard" amb el d'aquest any passat, que resulta molt més complet que els dels anys anteriors i que esperem es converteixi en un veritable curs docent a l'alçada dels actuals coneixements espeleològics.

CARACTERISTIQUES

DURADA.- Del 2 de Novembre al 13 de desembre de 1966

<u>PROGRAMA</u> .- A/ Sessions teòriques	7 lligons		
	Test		
	Enquesta		
	Conferència ampliació topografia		
B/ Sortides practiques	I ^a part	1 ^a sortida	COVA SIMANYA COVA SIMANYA PETITA COVA DEL TRIANGLE
		2 ^a sortida	A. ESKIROLIS A. VERDOR A. ULLERA A. MONTESINOS
	II part (sortides electives)	1 ^a sortida	A. EMILI SABATE A. CORRIOLA A. SIRENA
		2 ^a sortida	A. ROSER A. KARST A. TERRATREMOL A. CURSET
		3 ^a sortida	COVA DE LES AIGUES
		4 ^a sortida	A. DE LA SIVINOTA A. DUES BOQUES

C/ Exposició de topografies.

CALENDARI

NOVEMBRE

Dimecres, 2. Primera Sessió teòrica. - Inauguració del X Curset d'Espeleologia, a la Sala d'Actes del Centre. Després d'un breu parlament que presenta aquest curset com a resultat d'una llarga evolució i base al mateix temps per als següents, s'exposa el pla general.

A continuació és desenrotllada la 1ª Sessió teòrica sobre: Geo speleologia. Per Oleguer Escolà i Boada.

Introducció a l'Espeleologia científica.

Geo speleologia: Materials karstificables.

Estructura geològica dels terrenys karstificables.

Estructura primària

Estructura secundària.

Espeleogènesi. | Evolució de les cavitats. Fases. | Cicle kàrstic.

Espeleomorfologia.

Epikarst. Rascler.

Tipus de karst.

Topografia per Joan Antoni Raventós i Soler:

Són donades les bases sobre aquesta tècnica que representa el primer pas per a l'estudi d'una cavitat.

A/ Aparells topogràfics —

B/ Tècnica de topografia | En cavitats verticals
| En cavitats horitzontals

Una llarga sèrie de diapositives sobre morfologia subterrània i topografia il·lustren les dissertacions.

Per a alleugerir l'exposició, s'ajornen les dissertacions de Bio speleologia zoològica i botànica per a la propera sessió.

Durada: De 20 a 22,30 h.

Diumenge, 6. Primera sortida pràctica. COVA SIMANYA
(366 m)

Els cursetistes són dividits en grups de 5 i efectuen amb ordres diversos el següent recorregut:

I-Cova del Triangle (40m) i Simanya petita. Practiques de topografia.

II-Galeria lateral de la Cova Simanya. Espeleometeorologia, observació de circulació aèria i diferències de temperatura: termocirculació.

III-Recorregut general per la galeria principal.

Observació de les característiques del conglomerat, característiques de la corrosió química i erosió mecànica. Morfologia d'erosió (Fase glyptogènica), Fase de sedimentació.

Observació de diaclases i solucions de continuïtat. Reconstrucció de la gènesi i evolució de la cavitat.

Biospeleologia: observació de biotops. Recolecció de fauna: Speophilus kiesenwetteri, Isòpods Triconiscids, Tricòpters. Captura per primera vegada (segona cita al massís de St. Llorenç del Munt) d'isòpods asèlids aquàtics.

Dimarts, 8. Segona Sessió teòrica. - Després de fer unes breus consideracions sobre l'anterior sortida, es passa seguidament a completar la sessió teòrica anterior sobre Biospeleologia, subdividida en:

Zoologia, per Carles Ribera i Almerge:

Introducció. Referència a Jeannel, Racovitza, etc.
Biotops cavernícoles.
Vida troglobia, troglòfila i troglòxena.
Recol. lecció, captura i conservació. Invertebrats.
Quiòpters: Anellament, migracions.
Principals vertebrats cavernícoles.
Especial referència a la fauna a Catalunya.

Botànica, per Josep Mª Camarasa i Castillo.

Vissió general.
Flora i vegetació en avencs i coves.
Hi ha flora típicament cavernícola? Fongs.
Molzes, líquens i falgueres.
Situació actual de l'espeleobotànica.

A continuació i després d'il.lustrar amb diapositives les anteriors conferències es passa al tema del dia:

Tècnica espeleològica, per Esteve Petit i Llongueres:

Familiarització amb els vocables espeleològics.	
Història de la tècnica espeleològica i del material.	
L'equip pesat. L'atac lleuger.	
Cavitats horitzontals	Fòssils.
	Inundades.
Especial referència a les sifonants.	
Subaquatisme.	
Cavitats verticals	El material.
	La instal.lació.
	Sistemes de descens.
	Tècniques especials. Jumar.
	Tècniques de despenjament.
	Consideracions generals.
	Campaments subterrànis i de superficie

Amb un col.loqui i projecció de diapositives de tècnica es tanca la sessió. Durada: De 20 a 22,15 h.

- - - - -

Dissabte i Diumenge, 12 i 13. Segona sortida pràctica. -

AVENCS ULLERA (-19m), MONTESINOS (-16m), VERDOR (-35m) i ESQUIROLS (fins a 25m)

Un grup format per 4 instructors i 4 cursetistes va el dissabte a la nit a l'Avenc dels Esquirols amb el fi d'efectuar l'exploració total d'aquest avenc. S'usen les modernes tècniques de l'atac lleuger i d'autosegur, que permeten que tot l'equip pugui arribar al fons (-185 m). Calqueren 13,30 hores per a efectuar l'exploració i quan se surt, estant arribant tots els altres cursetistes i instructors.

Els cursetistes dividits en quatre grups, i en companyia dels instructors van a l'avenc que els correspon (segons l'experiència o voluntat) on després d'una lliçó pràctica sobre anclatge, maniobres amb escales i cordes, precaucions a adoptar a la boca i durant el descens, nusos etc., efectuen el descens a l'avenc. El.laboració per part dels cursetistes de fitness de cavitats.

Reunió final a l'explanada dels Esquirols, on s'efectuen proves amb el nou torn lleuger de l'E.R.E. Col.loqui.

Dimarts, 15. Tercera Sessió teòrica.- Es desenrotllada sobre:

Arqueologia, per Ramon Viñas i Valverdú

Evolució de l'home. Dels humanoides a l'home actual.
La Prehistòria. Etapes. Les glaciacions.
Evolució de la ceràmica i dels utensilis.
Mesures per a conèixer si una cavitat ha estat habitada.
Precaucions i forma de fer una cata.
Classificació i conservació del material trobat.

Projecció de diapositives.

Espeleopatologia, per Esteve Petit i Llongueres.

L'estada sota terra.

Nutrició, fisiologia i psicologia (individual i de grup).
Factors subterrànies (foscor, fred, humitat, activitat, etc.).
Fenòmens - Pèrdua sentit del temps.
Depressió considerable.
Alteracions fisiològiques.
Espeleotraumatologia
Fisiologia. Sistemes cardiovascular, respiratori, nerviós, humorals.
Alimentació
Entrenament. Especial referència als tests Pachon-Martinet i Ruffini-Dickenson.

A continuació, J.A. Raventós fa un resum de la 1ª part del curset, i explica a grans trets els objectius de plena capacitat i especialització de la 2^a. Convida als cursetistes a escollir dues sortides de les quatre següents, després de ressenyar les característiques principals de cada una.

Durada: de 20,15 a 22,30

- - - - -

Dissabte i diumenge, 19 i 20. Tercera sortida pràctica.-

AVENCS SIRENA (-6 m), CORRIOLA (-19,), i EMILI SABATÉ (-59 m).

Un grup el dissabte a la nit a una pedrera prop de Begues, invitats per la Direcció, ja que es trobà un nou avenc en el curs de l'explotació d'una part de l'esmentada pedrera.

S'efectua la topografia i l'estudi, i queda batejat amb el nom de "Avenc Sirena".

El diumenge al matí s'efectua el descens a l'Avenc de la Corriola i es fa la topografia.

Un altre grup va el diumenge a Garraf i efectua el descens a l'Avenc Emili Sabaté.

Dimarts, 22. Quarta Sessió teòrica. Es desenrotllat el tema:

Esperit d'un Equip: l'E.R.E., per Oleguer Escolà i Boada.

Introducció. Comentari sobre el títol.

Finalitat donar a conèixer l'E.R.E. Activitats i finalitats dels seus membres.

El món de l'Espeleologia. Esquema històric de l'Espeleologia.
Situació de l'E.R.E. dins l'Espeleologia.

Espeleologia al Centre i a Catalunya.

Alguns aspectes de la vida i activitats de l'E.R.E.

L'equip actual. Estructura.

Realització del "Test"

Una de les innovacions introduïdes en planificar aquest curset va ésser un test d'aprofitament del curs, una sèrie de preguntes relatives

a les matèries exposades i a les pràctiques realitzades.

Constava de 26 preguntes sobre: Geospeleologia (referents principalment a la primera sortida pràctica), Biospeleologia, Espeleoarqueologia Topografia, Tècnica i Història.

Els resultats han estat singularment interessants i creiem que aquesta serà una de les modificacions que arrelaran en els nostres curssets.

Durada: De 20 a 21,45 h.

Diumenge, 27. Quarta sortida pràctica.- PLA D'ARDENYA (Ordal, Vallirana). Exploracions dels avencs: ROSEN (-43m), KARST (-22 m), TERRATREMOL (-5 m) i primers a l'Avenc del CURSET (-12 m).

Durant la pujada des de Vallirana és observada la característica morfologia kàrstica del Torrent d'en Montaner, La Fou i la Cova de la Fou i el rascler superficial. Després d'una visió de conjunt de la unitat morfològica i evolutiva del Pla d'Ardenya (típic "karst de taula") els cursetistes dividits en 3 grups efectuen les exploracions alternativament.

En començar a buscar l'Avenc de la Roser és descobert un nou avenc que queda batejat amb el nom d'Avenc del Curset".

S'efectua la topografia i estudi dels avencs de la Roser i del Curset.

La tornada s'efectua pel Mas de les Fonts.

- - - - -

DESEMBRE

Divendres, 2.- A la Sala d'Exposicions del Centre inauguració de l'Exposició de Topografies de l'E.R.E., amb nodrida concorrència de - cursetistes, membres de l'ERE i altres socis de prestigi del Centre.

Diumenge, 4.-Quinta sortida pràctica.- COVA DE LES AIGUES (1000 m) Espluga de Francolí.

En principi s'havia programat aquesta sortida per sortir el dissabte en tren, però es va creure més convenient llogar un autocar i sortir el diumenge al matí.

Una vegada arribats al poble de l'Espluga de Francolí es sol·licitat el permís al senyor Alcalde. Després d'obtenir la clau de la porta de la cova tothom es disposà a efectuar la seva exploració.

Aquesta cova té el gran interès d'ésser una sorgència activa i per una bona part de les seves galeries circula un riu subterrani. Es dividiren els cursetistes en tres grups i junt amb els instructors efectuaren amb diversos ordre el següent recorregut:

I - Galeria principal fins a la zona inundada.

II - Galeria lateral inundada.

III - Galeria principal inundada fins al sifó terminal.

Observació de les característiques de la corrosió química i de l'erosió mecànica. Reconstrucció del procés de formació de la cavitat, i observació de la importància de les diaclases i dels plans d'estratificació.

Pràctiques d'exploració d'una galeria inundada amb totes les dificultats que porta l'ús de bots pneumàtics, monos impermeables, botes estanques, vestits de goma, etc.

Filmació d'una pel·lícula en color a la galeria inundada.

Dimecres i dijous, 7 i 8. Sexta sortida pràctica..- Degut a una sèrie de raons (adequació del lloc i de la cavitat, etc) es decideix canviar la sortida programada en principi a St. Feliu del Racó per una a L'Avenc de la SIVINOTA.

La sortida (6^a i última del curset) coincideix amb el 14 aniversari de la fundació de l'ERE (8.XII.1952) i és preparada una petita commemoració. Les dates venen a coincidir també amb les de la commemoració del 90 Aniversari del Centre. Per altra part s'utilitzarà per primera vegada de manera oficial el nou torn lleuger de l'ERE dissenyat i construït per E. Petit.

La marxa d'aproximació s'inicia des de Garraf (estació F.C.) en dos grups, segons les possibilitats de sortida de Barcelona, i s'efectua totalment de nit.

El primitiu pla era arribar ja el dimecres a la boca de l'avenc, però es decideix finalment efectuar un bivac al pla de Campgràs, on es celebra el 14 aniversari de l'ERE, de manera molt espeleològica.

L'endemà es trasllada tot l'equip a la boca de la Sivinota. Degut al temps limitat de què es disposa es distribueixen grups per visitar el proper Avenc de les Dues Boques. En aquest avenc es fan pràctiques d'autoasegurança i de despenjament d'escales. A l'Avenc de la Sivinota un equip reduït d'instructors realitza treballs topogràfics i de fotografia al pou principal, i des del fons ajudan el pèndol d'un dels companys fins a la boca de la via lateral, a -77 m.

Aquesta via només havia estat objecte d'una ràpida primera exploració per Chavarria i Vergés, del GES del CMB. Realitzem doncs la 2ª exploració d'aquest impressionant pou que baixa fins a -130 m.

Mentrestant diversos cursetistes baixen fins a la boca de la via lateral i els altres un tros de pou principal, sempre amb la utilització d'escala i del nou torn lleuger que es revela plenament eficaç en tots els aspectes.

Dimarts, 13. Enquesta final i clausura..- Abans de procedir a la clausura del curset vam creure interessant realitzar una enquesta entre els participants per tal de conèixer-ne l'opinió, de rebre idees i suggeriments que ens permetin de millorar el de l'any vinent. El resultat d'aquesta ha estat de gran utilitat i interès.

Seguidament amb la projecció d'una sèrie de diapositives de la II^a Expedició Espeleològica Internacional a l'Alt Aragó es va donar per clausurat el curset, i es va procedir al lliurament dels documents acreditatius als cursetistes que l'han superat de forma satisfactòria.

Instructors.-Varen actuar com a instructors en aquest curset: O. Escolà, J.A. Raventós, R. Sitjà, E. Petit, V. Cusó, M^a del Mar Sastre, P. Blanch, M. Ubach, J. Castell, J. Martí, R. Viñas, C. Ribera, E. Oltra, B. Poderós, J. Bueno, C. Mor i M. Gasca.

Cursetistes.-Varen inscriure's 39 cursetistes.

DADES ESTADISTIQUES

ASSISTENCIES.- 1ª Sortida : Instructors - 13
Cursetistes - 27

2ª Sortida : Instructors - 15
Cursetistes - 29
Cursetistes A. Verdor - 13
" A. Montesinos - 10
" A. Esquirols (parcial) - 16
" A. " (total) - 4
" A. " (torn) - 12
" A. Ullera - 8

Sortida electiva Garraf

Instructors - 5
Cursetistes - 15
Cursetistes A. Sirena - 5
" A. Corriols - 4
A. Emili Sabater - 6

Sortida electiva Pla d'Ardenys

Instructors - 7
Cursetistes - 14

Nº descensos cursetistes a avencs - 33

Sortida electiva Cova de les Aigües

Instructors - 14
Cursetistes - 25

Sortida electiva La Sivinota

Instructors - 8
Cursetistes - 16

Nº total assistents a Sessions teòriques - 100

Nº SORTIDES PER CURSETISTE

Amb 6 sortides	2 cursetistes
" 5 "	3 "
" 4 "	16 "
" 3 "	5 "
" 2 "	5 "
" 1 "	3 "
" 0 "	5 "

PUNTUACIÓ SOBRE 100 PUNTS

De 90 a 100 -	2 cursetistes
" 80 a 89 -	0 "
" 70 a 79 -	11 "
" 60 a 69 -	7 "
" 50 a 59 -	5 "
" 40 a 49 -	2 "
" 30 a 39 -	2 "
" 20 a 29 -	2 "
" 10 a 19 -	4 "
" 0 a 9 -	4 "

Per a la puntuació s'ha seguit el següent criteri: Sortides pràctiques 5 punts, lliçons teòriques 5 punts, Test sobre 30 punts.

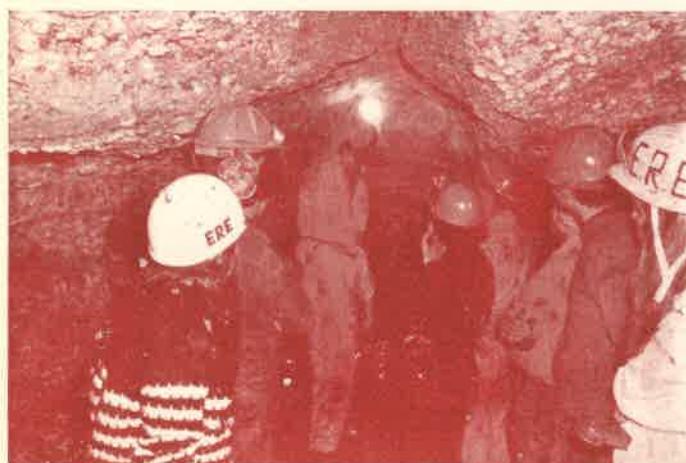
OLEGUER ESCOLA I BOADA

JOAN-ANTONI RAVENTOS I SOLER

ROGELI SITJÀ I COMAS

X CURSET D'ESPELEOLOGIA 1966

1.^a sortida pràctica: COVA SIMANYA
(Sant Llorenç del Munt)
Arribada al Coll de les Tenalles
Foto: Escolà.

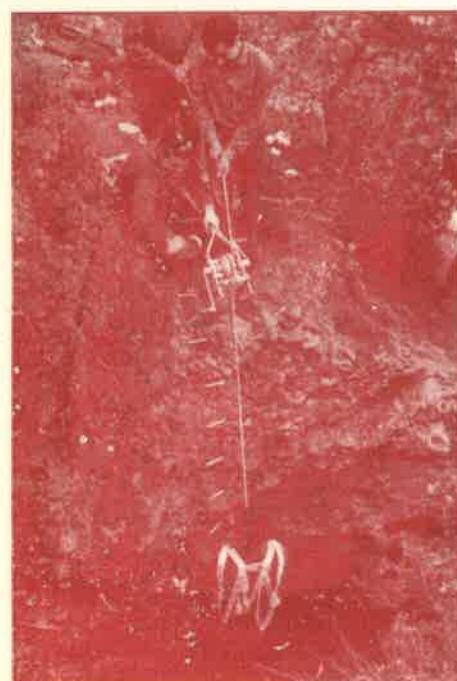
COVA SIMANYA
Geospeleologia. Explicacions a un grup
de cursestistes en la galeria principal.
Foto: Raventós.

Realització del test a l'aula del Centre.
Foto: Raventós-Escolà.

6ª sortida pràctica: AVENC DE LA SIVINOTA.
(l.^a vertical de Catalunya).

Instal·lació del torn.
Foto: Escolà.

2ª sortida pràctica: Proves de descens amb torn a l'AVENC DELS ESQUIROLS.

Foto: Raventós.

SERRA DE SANT GERVAS.
Extrem oriental des del Graller del Portús. Gener 1966.

Foto: Escolà.

EXPOSICIÓ DE TOPOGRAFIES

A la Sala d'exposicions del C.E.C., ha tingut lloc una exposició monogràfica de topografies, la qual inaugurada el dia 2 de desembre, i amb una durada fins el dia 25, va ésser posteriorment prorrogada fins el dia 10 de gener de 1967.

Coincidint amb el 90 aniversari de la fundació del Centre Excursionista de Catalunya, i també amb el 14 aniversari de la fundació de l'Equip de Recerques Espeleològiques, aquest darrer ha volgut oferir als seus associats, a tots els del Centre i als amants de l'espeleologia en general aquesta exposició, la qual amb 100 topografies i 2 mapes, fruit tot dels treballs topogràfics dels nostres socis en els últims anys, és part del "stok" topogràfic existent a l'arxiu - de l'E.R.E.

Deixant a part la importància intrínseca de moltes de les cavitats topografiades, podem destacar com a una de les notes sobresortints d'aquesta exposició, el fet que s'hi mostressin les topografies de l'Avenc més profund de Catalunya (Avenc Montserrat Ubach -210 m), de la Sala subterrània major de Catalunya (Graller Gran del Corralot, 100 x 40 x 65 mts) i dels dos rius subterrànies més llargs de Catalunya (Cova del Conill, i Cova de les Aigües de l'Espluga de Francolí).

A continuació transcrivim la relació de cavitats exposades, la qual, a fi de facilitar-ne la comprensió, la distribuïm per regions, províncies o zones, (potser que algunes siguin quelcom arbitràries) tal com es va intentar fer també durant l'Exposició.

SOLSONES	Avenc Montserrat Ubac	-	210	m.
	Avenc del Bages	-	14	
	Avenc de la Canaleta	-	15	
	Cova de la Canaleta	-	5	
	Avenc del Climentsa	-	9	
	Balma de can Reig	-	20	
	Cova Godó	-	6	
	Avenc del Coll de Jouet	-	11	
	Forat del Cuscullé	-	6,5	
	Cova dels Encantats de Vilamala . .	-	18	
	Cova E.D.E.S.	-	15	
	Avenc dels Encantats	-	20	
	Avenc de les Gralles (Odén)	-	54	
	Cova del General de les Bòfies. . .	-	22	
	Cova de l'Isard	-	50	
	Forat del Pere	-	12	
	Forat petit de les Bòfies	-	5	
	Avenc dels Pernils	-	8 i 15	
	Cova de les Portes	-	25	
	Cova del Pouet	-	10	
	Avenc del Xato	-	15	
MONTSEC	Queralt de Meià	-	22	
	Cova de Sant Miquel	-	96	
	Cova del Molí	-	6	
	Cova del Cap del Ras.	-	6	

	Forat de Santa Lis	-	4
	Cova de la Bessa	-	8
	Graller del Colt del Pou . . .	-	24
	Graller Gran del Corralot. . .	-	165
SANT GERVAS SERRADELL	Graller del Portús	-	40
	Avenc del Serrat del Pasqual .	-	5
	Cova del Serrat del Pasqual. .	-	10
	Cova d'en Janera	-	126
	Forat la Bou	-	150
	Avenc Barbuixell	-	48
TARRAGONA	Cova del Conill	-	260
	Avenc del Barranc d'Aixeca . .	-	10
	Avenc de la Forca.	-	22
	Avenc del Nenet	-	43
	Cova de la Fou de Capçanes . .	-	10 i 20
	Avenc de les Tormines.	-	13
	Avenc dels Falsiots.	-	37
	Cova de la Clapada	-	9
	Avenc de les Calobres.	-	90
	Cova Santa (Montsant)	-	200
	Cova del Puc Petit	-	90
	Avenc de Mas Santó	-	26
	Cova de les Aigües (Esplugue de Francolí)		
LITORAL CATALA	Cova de les Rata-Penades . . .	-	39
	Cova de la Punta del Molar . .	-	45
	Cova del Fortí	-	50
	Cova de la Punta Ferrosa . . .	-	25
	Av. del Penya-Segat de la Falconera		80
	Cova de la Punta de les Coves. -		69
	Cova-Avenc del Gegant	-	50 i 13
	Mapa de la Punta de les Coves (A.E.Talaia)		
St. LLORENÇ DEL MUNT	Avenc de la Falconera	-	27
	Avenc Subils-Godoy	-	54 i 115
	Avenc de la Carbonera.	-	80
	Cova Simanya Petita	-	14
	Cova del Triangle	-	38
GARRAF-ORDAL	Cova del Mustafà	-	25
	Av. del Cofi o de Font Bonet	-	8,5
	Cueva Negra	-	36
	Avenc de St. Cristòfol	-	84
	Avenc Sirena	-	6
	Avenc de les Brosses nº 1 . . .	-	8
	Avenc de les Brosses nº 2 . . .	-	4
	Avenc Nostre	-	25
	Avenc Nou	-	24
	Avenc Font i Saguè (Arcada Gran)-		113

DIVERSOS	Cova de Can Jorba (Montserrat) Avenc de les Gralles (Bellver Cerdanya) Cova dels Escarols (Josa del Cadí) - 44 Bòfia del Tossal del Morro (Cabú, Boumort) - 53
EIVISSA	Avenc d'en Cosme - 53 Avenc des Pujolet Roig - 5 Avenc de s'Adormit - 6 Avenc des Penyal Roig. - 12 Avenc de Ses Sabines - 7 Mapa d'Eivissa amb situació de cavitats. -
TEROL	Cueva nº 1 Conejar - Cueva del Chorrillo - Cueva del Barranco medio - Cueva de la Peña del Buho. - Cueva del Campillo - Cueva del Hierro - Cueva Morena -
CAZORLA	Cueva Secreta del Sagreto -236 Cueva del Nacimiento del Guadalquivir. . . -141 Cueva de Pueyo Manquillo -296
ALT ARAGO	Ibon de la Reclusa i de Pilar Llongueras -206 Avenc del Pirata 17 Avenc del Buitre - 31 Cova de Allarà - 25 Avenc Alberto Brun - 30 Avenc E.F. - 20 Sistema E.F. - 25 Cueva de Puente Sil - 50 Cueva Superior del Castillo Viejo. . . . -150 Avenc nº 1 del Castillo de Achert. . . . - 10 Avenc E.R.E. 1964 -180 AVENC E.R.E. 1965 -262

Com a complement d'aquesta Exposició, Oleguer Escolà va donar una conferència sobre topografia subterrània, ampliació de la sessió corresponent al X Curset d'Espeleologia.

Amb aquesta exposició l'E.R.E., d'una forma visual, ha continuat amb la seva decisió, de difusió i dòcencia de l'Espeleologia, i malgrat que aquesta vegada el tema era poc llaminer per als profans, és una evident i indisputable mostra de la potencialitat actual de treball que ha assolit el nostre equip.

J. A. Raventós

Fitxes de CavitatsAVENC DE SANT CRISTOFOLGARRAF

PROFUNDITAT: - 84 m.

COORDENADES: X = 5° 35' 46" Y= 41° 17' 39" Z= 490 m. sobre nivell mar.

SITUACIÓ: Al SW de la Morella. Al torrent afluent al fons del Bruc que baixa del coll format entre les cotes 581 i 582, al N del Rascler (572) i uns 200 metres per sota l'esmentat coll. Al marxe esquerre del torrent i a 10 metres per sobre del talveg.

Localitzable per estar situat una mica per sobre de la tercera i más grossas carbonera, (que forma un replà al mig del talveg de les que es troben baixant pel torrent).

GEOLOGIA: Cavitat excavada en roca calcària cretàcica.

DESCRIPCIÓ: Boca de 4 x 1'5 m. obturada per blocs al centre que deixen un pas practicable a la part inferior. Pou únic amb un petit replà a 10 m. i -12 m, cripta i pous laterals a 27 m., replà, a 46 amb petita via lateral, replà a -51 i fons de la via lateral. Pou cilíndric fins a -63 (replà) i pous fins a 74 amb ramonage lateral a partir de -65 m. Un pou ascendent de 10 m. des d'aquí. Pou final amb boca petita lateral de -10 m. i 2 x 1 m. de secció. Fons petit obturat per blocs i fang.

Secció mitjana del pou: 6 x 3 m.

ESPELEOGENESI: Cavitat inversa (boca molt petita bastant tancada). Fus sobre diaclassa principal i diacllasses secundàries, amb pous laterals.

Processos clàstics només als fussos laterals.

Procès litogènic important parietal. Cristalls grossos i una mica rentats i aïllats, vells. Capa de concreció superficial erosionada posteriorment, més recent i molt diferent. (Una mica esponjosa).

BIOSPELEOLOGIA: Material recollit per O.Escolà. (16-X-1966)

Coleòpters; Troglocarinus ferreri.

Un tricòpter.

Un Isopod albí. (no recollit)

ESPELEOMETEOROLOGIA: Dia 16-X-1966 a 2/4 11 hores.

Exterior	17° C.
-10 m. (replà)	15'5° C.
-46 m.	15° C.
-84 m. (fons)	15° C.

MATERIAL: 80 metres d'escala(instal.lació única) i 80 metres de corda.

Anclatge en blocs i pedres a la superfície.

BIBLIOGRAFIA i CARTOGRAFIA: Full I.G.C. nº 448

—"Garraf" Mapa topogràfico. Ed. Alpina.

—"Circular C.E.C." ;(1ª Exp. ERE:E.Petit, F.Godoy i O.Escolà 11-12-VI-64)

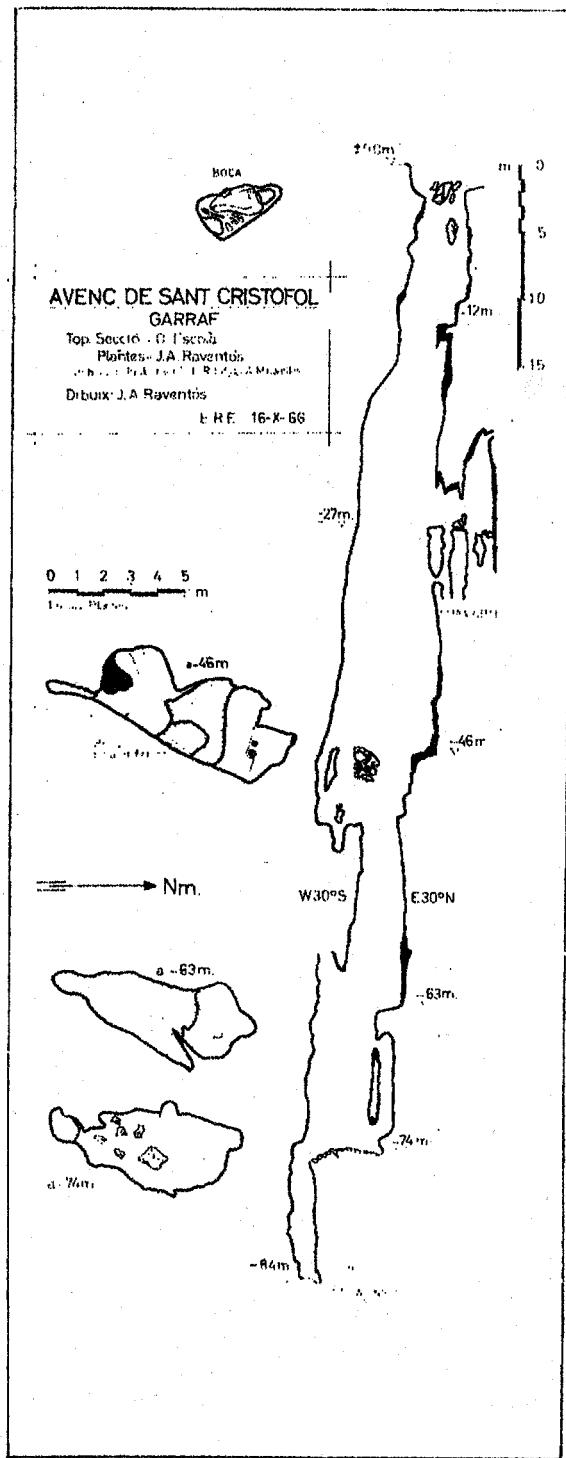
Circular Octubre 1964 p. 146

Desembre 1966 p. 130

ORIGINAL FITXA

O. Escolà

J.A. Raventós

EL BERGUEDA QUASI DESCONEGUT DELS ESPELEOLEGS

I^a PART

El Berguedà fins ara no ha estat massa trepitjat pels espeleolegs; si de cas, alguna visita esporàdica, però res més, doncs no ha cridat mai l'atenció degut a la ignorància o poca certesa de l'existència de grans cavitats.

En canvi en comarques veïnes, s'han trobat grans coves o - avencs; n'és l'exemple l'Avenc Montserrat Ubach, de -210 metres, el qual es troba a la Comarca del Solsonès, i que fins ara és l'Avenc més profund de Catalunya.

Repassant antics llibres de la meva biblioteca, sempre amb l'interés de trobar quelcom d'importància o alguna idea, he trobat dades que fan referència a algunes cavitats que serien dignes de visitar i d'explorar amb molt deteniment.

Allò més important que fins ara he trobat ha estat una antiga explicació de la Bòfia de Sant Jaume, escrita amb molta fantasia per Cesar August Torras, de venerable recordança pels muntanyencs als quals va fer donació de la seva gran obra, la col.lecció d'itinerari en diversos volums, titulada "EL PIRINEU CATALA", editada l'any 1905.

A uns 15 minuts de Casa Gomira, a unes 3 hores 20 minuts del petit poble de l'Espunyola i a unes 4 hores i 30 minuts de la ciutat de Berga, es troba situada la Bòfia de Sant Jaume.

Transcriu la descripció que es publica en el volum "BERGUEDA" abans esmentat i que segons diu aquesta ressenya en principi va ésser publicada per una revista titulada "LO PI DE LES TRES BRANCAS" segurament editada a Berga, ja que el Pi de les tres branques, avui dia mort, a la comarca bergadana ha estat sempre un motiu d'atracció de cara als forasters per la curiositat d'aquest arbre, un exemplar molt difícil de trobar.

L'autor de la ressenya fou Mossèn Bonaventura Ribera, Pvre., i diu així:

"L'entrada és negra com gola de llop, quasi vertical, de 30 pams de llarg, 15 d'ample i 80 de fons. Té per escala una sèrie de precipicis sense ordre ni concert, molsoses a causa de l'humitat. Passats els 80 pams el camí es bifurca; les tenebres més espesses s'estatgen en aquells llocs; una quietud fantàstica imposa a l'esperit de més empresa; dos camins venen al pas, de 8 i 12 pams respectivament, el de mà esquerra i el de mà dreta. El primer conduceix a Les Campanes i el segon a la Plaça de les Bruixes. Per entrar a Les Campanes és necessari ésser prim: aquest pas té 7 pams de llarg, 4 d'ample i un i mig d'alt en la part que ho és més.

"Després d'un corredor de 30 pams i d'una porta de 4 d'alçada, s'entra al Bany de la Princesa, rodó, de 46 pams de diàmetre, amb un petit estany al seu centre. El sostre és estalagtitat, caient de cadascuna de les seves puntes peresoses gotes d'aigua, que en reflec-

tar-hi la llum de les teies semblen perles orientals. Una de les parets laterals forma gaia cascada d'estalagmita de variats colors, tocant el seu cim quasi el sostre, i unint-se una munió meravellosa d'estalagtites que formen una bella filigrana. Les més llargues no tenen més d'un pams i semblen columnes de cristall irisades, per entre les quals l'imaginació veu vagar ombres d'éssers vaporosos, prenen per llurs greus cants el rítmic accent de les gotes d'aigua que acompanyades van caient entre les columnes.

"Pujada aquesta cascada, s'entra a Les Campanes, departament de 90 pams de llarg, 56 d'ample i 8 d'alt, alçada que disminueix a les vores. El seu nom li ve de que entre les estalagtites que l'embelleixen n'hi ha dues de 7 i 4 pams de llarg i 9 i 10 de diàmetre.

"Per anar a la Plaça de Les Bruixes s'ha de tornar pel roc estret i saltar a un pou que hi ha a mà dreta, i que per cert és bastant difícil i perillós. Un passadís de més de 150 pams de llarg, baix per tot de 3 a 5 pams, estret en llocs on quasi no es passa, pendent en altres que es precis devallar relliscant, humit i per tot roques que amenacen desplomar-se i interrompre el pas, dóna entrada al grandiós Saló d'honor, de 68 canes de llarg, 24 d'amplada i 5 d'alt. El sostre és llis i estalagtitat en molts indrets; el paviment està ple de grossos precipicis i de tret en tret negres escadolles, en què els rocs, butxinant, salven abismes i avencs insondejables. A mà esquerra del Saló hi ha una cova preciosíssima que simula una església ogival.

"Després d'un saltant de 20 pams, s'entra a la Plaça de les Bruixes, paviment d'estalagtita, ondulat igual que la mar en calma, en el qual es troben moltes fonts fresques i cristal·lines, les veritables fonts i aigües de que ens parlen els poetes en llurs cants, i que molts creuen producte i efecte de llur fantasia. El sostre va minvant l'alçada fins que es confon amb el paviment. L'esmentada i lleugerament descrita bòfia s'anomena de Sant Jaume, perquè està situada a l'entorn d'una església o capella dedicada a aquest Sant.

"La tradició no diu res del que fa referència a la seva formació, però sembla deguda a una filtració d'aigua que originaria despeniments o, millor, un ensoterrament, en aquestes coves. Això mateix ens fa creure la curvatura del terrer, mercès a la qual es reuneixen allí les aigües de la contrada. Refermen el nostre humil judici els esdevingut modernament desprendiments del sostre, tot roca-estratus, els quals sotterraren la riquesa que tindria en temps remots, de la qual són testimonis infalibles el paviment i sostre de la Plaça de Les Bruixes, les coves laterals, i la crença que l'aigua que neix allí dintre raja mitja hora més avall, a la font de l'Esclusa, vora l'Aiguadora.

"Diuen que aquesta bòfia és tan llarga que mai no s'ha pogut arribar a les seves fites; que a certa profunditat les teies s'apanquen per falta d'aire; que s'hi troben grans abismes; que hi ha xucladors que, posant-s'hi a la vora, atrauen a qui s'hi atança, i que en junt formen tal laberint de roques d'on es impossible sortir si hom porta l'atrevidament fora els límits de la prudència.

"De segur que en temps antics era més profunda i la falta d'aire apagava les teies; però els desprendiments d'estratus fa molts i molts anys que han interromput el pas a la Plaça de Les Bruixes, i impedeixen avançar.

"Dels antics perills, sols dos en resten avui i són: o que una llamborda es desprengui del sostre, tancant el pas, o que s'apagui la llum, cas en el qual és absolutament impossible la sortida".

VICENÇ CUSÒ I ARMENGOU

DARRERES NOTICIES : NOVA EXPLORACIÓ A LA

CAVERNA MES LLARGA DEL MÓN

Les dimensions conegudes del Holloch, la cova més llarga del món, situada en el contorn suís se Schwitz, acaben d'ésser superades. Aquesta descoberta era previsible doncs els espeleòlegs helvètics de l'ARREITGEMEINSCHAFT FÜR HOLLOCHFORSCHUNG (Asociació per l'exploració del Holloch) sota la direcció del Dr. Bögli, professor d'Hidrologia de l'Universitat de Francfort, havien senyalat, en el curs de l'expedició de 1.966, la existència d'un pic nou situat a la part superior de la gran cova.

Desgraciadament, al Holloch o "Forat de l'Infern" li té el seu nom de les crecudes que l'han fet cèlebre; l'únic pas vers l'interior del sistema subterrani és un sifó intermitent que la més petita pluja fa entrar en activitat. La reunió d'aquests perills fa la exploració del Forat de l'Infern extremadament difícil. Abans d'iniciar noves investigacions convenia esperar que la neu i el gel que cobreixen les muntanyes, haguesin protegit el subsol contra el risc d'infiltracions d'aigua.

Cap a finals de febrer 1.967, aquestes condicions climàtiques eren òptimes. Una exploració prolongada dels espeleòlegs suïsos fou possible amb una seguretat raonable. El professor Bögli, iniciava el 5 de Març, l'assalt del Holloch.

Es van montar quatre campaments subterrànies necessaris. L'anar i tornar al nivell superior demanava 22 hores de marxa.

El balanç d'aquesta expedició és el següent: prop de 8.000 metres de noves galeries han sigut topografiades. El Holloch mesura actualment 93.111 kilòmetres de llargada i 577 de desnivell.

JOAN SENENT.

COMISSION DE LES COVES MES LLARGUES I AVENCS MES PROFONDS DEL MON. (UNIO INT. D'ESPELEOLOGIA).
Extracte de la Circular nº 1. Març 1966.

LES 10 COVES MES LLARGUES DEL MON.

1.- Höolloch	Suïssa	81.237m
2.- Flint Ridge Cave System	USA (Kentucky)	79.300m
3.- Mammoth Cave	USA (Kentucky)	74.300m
4.- Eisriesenwelt	Austria	42.000m
5.- Ozernaja peschtschera	SSSR	26.360m
6.- Complejo Palomeras-Dol.	Espanya	24.796m
7.- Greembrier Caverns	USA (W.Virg.)	24.300m
8.- Réseau de la Dent de Crolles	França	23.150m
9.- Paradlá-Barlang - J.Domica	CSSR	22.000m
10.- Jewel Cave	USA (S.Dakota)	21.000m

ELS 10 AVENCS MES PROFONDS DEL MON.

1.- Gouffre Berger	França	1.122m
2.- Sima de la Piedra de San Martin	Espanya	1.110m
3.- Réseau Trombe	França	911
4.- Spluga della Preta	Italia	879
5.- Antro di Corchia	"	805
6.- Gruberhornhöle	Austria	710
7.- Réseau Piaggia-Bella	Italia	689
8.- Abisso di Bifurto	"	683
9.- Gouffre du Caladaïre	França	640
10.- Sniezna	Polònia	640

LES 10 COVES MES LLARGUES D'ESPANYA.

1.- Complejo Palomeras-Dolencias	Burgos	24.796 m
2.- Cueva de Mairuelegorreta	Alava	10.000
3.- Sima de la Piedra de S.Martin	Navarra	6.550
4.- Cueva de Cullalvera	Santander	6.350
5.- Cueva de los Verdes	Canarias	6.100
6.- Cueva de la Busta	Santander	5.000
7.- Cueva de la Coventosa	Santander	4.071
8.- Cueva del Reguerillo	Madrid	3.500
9.- Groba grande de Tertanga	Alava	3.100
10.- Complejo Hundidero-Gato	Málaga	3.000
Cueva de la Solana	Cuenca	3.000

CATALUNYA.

Només existeixen cavitats horitzontals de recorregut superior als 2 quilòmetres, en la vessant N. dels Pirineus.

ELS 10 AVENCS MES PROFONDS D'ESPANYA.

1.- Sima de la Piedra de San Martín	Navarra	1.110 m
2.- Sima del Mortero	Santander	640
3.- Cueva-sima de Ormazarreta	Navarra	373
4.- Torca del Carlista	Vizcaya	350
5.- Avenc de Marboré	Huesca	350
6.- Sima de Lezandi	Vizcaya	301
7.- Sima de Seguia	"	290
8.- Torca del Vivero	"	278
8'- Sima de Aitzbeltz	Guipúzcoa	278
10.- Hoyo de Gaztearán	Vizcaya	269

Tot i que en principi la llista de cavitats va ésser elaborada amb totes les cavitats conegeudes fins a les dates de celebració del IV Congr. Int. de Ljubljana, i completada amb notes acceptades fins al 31 de desembre de 1965 hi han algunes omissions (entre elles l'Avenc E.R.E., -262 m. cota assolida el 6-VIII-65) i sobretot i especialment en allò referent a Catalunya errors de detall però incomprendibles: no hi ha un sol avenc de Catalunya citat amb tota correcció. Donem a continuació la llista correcte de cavitats de més de 200 m. a Catalunya i Aragó i citem les denominacions errònies:

CATALUNYA.

1.- Avenc Montserrat Ubach	- 210m	Sima de Montserrat-Obach	- 217 m.
2.- Avenc de la Sorcière	- 207 m.		
3.- Avenc de l'Esquerrà	- 205 m.	Avenc del Esquerrà	- 202 m.
4.- Avenc de la Ferla		No citats.	
5.- Avenc dels Esquirols			

ARAGO.

1.- Avenc del Marboré	-350 m	Avenc de Marbory	- 350 m
2.- Avenc E.R.E.	-262	No citat	
3.- Ibón de la Reclusa	-206	Sima del Ibon de la Renclusa	- 209 m
4.- Grallera de Guara	-270	No citat (exploració 1966)	

O. ESCOLA B.

Fulls informals.

("Pàgina 22")

SECCIO DE PROPAGANDA.

Subscriviu-vos a "ESPELEOLEG" !

Garantitzem que cada número tindrà un nombre de pàgines rigorosament indefinit.

Certifiquem que a no ésser per una inverossímil casualitat, - aquesta serà una publicació absolutament irregular.

Dubtem de que hi apareguin moltes fotografies: ESPELEOLEG es nodreix dels subscriptors i dels fons monetaris de l'E.R.E. Es quèstió doncs de fabricar subscriptors.

ANUNCIS.

Precisem secretaria eficient que es dediqui a l'E.R.E. com si cobrés un elevat sou.

Interessa helicòpter de segona mà a preu de "600".

AGRAIMENT.

Remerciem a les noies de l'E.R.E. l'arbre de Nadal, la decoració i la festa de Cap d'Any.

LES NOSTRES PREDICCIÓNS.PROLIFERACIÓ DE "CLUBS".

El nom del futur club nº 2.10ⁿ : GIAC... F... JIPC

"Grup d'investigacions aprofondides i contra recuperacions difícils per a exploracions i recerques subterrànies fosques de la Cooperativa associació excursionista esportiva de muntanya de justa importació pacífica de cafè torrat".

ADHERIT A LA FLIM.

Nota: A partir del proper 1 de gener del 2.067, l'anagrama anirà completat per un 2 al davant per a evitar confusions amb altres grups homònims.

SECCIO DE PROPAGANDA ACTUAL.

E.R.E. !!! ESPELEOLEG !!! Comenceu a esperar anguniosament des d'aquest moment el superbrutal nº 3, amb títols tant sugestius com: "EL CAS DE LA COVA PORNOGRAFICA", "DRAMA SAGNANT AL SUBPIRINEU SUBPIRINOS DURANT LA "ALTA OPERACION AL BAJO TRUENO" i "ESPELEOLOGA SEDUCIDA POR OTRO APARECE CON UNA PIerna DESNUDA".

BUENO GARCIA, Francisco M^a.- "PROBLEMAS JURIDICOS DERIVADOS DEL DESCUBRIMIENTO DE BELLEZAS NATURALES SUBTERRANEAS".-

Conferencia pronunciada el 5 de Mayo de 1965 en la Real Academia de Jurisprudencia y Legislación de Madrid. 31 pp. - Tip. La Española.- Málaga 1966.

Escaros, por no decir inexistentes, han sido los estudios que hasta el presente se han hecho en el ámbito peninsular sobre lo que podríamos denominar Derecho Cártico. Es por tanto éste, un importante punto de partida para otros que se hagan después.

El autor inicia su disertación con un breve repaso geospeleológico para pasar seguidamente al análisis, a guisa de pinceladas, de las normas legales con proyección directa sobre el tema.

Tras el hecho social de la utilización de las cuevas por el hombre, existe una rama del Derecho que regula cada supuesto, Dº Político, Dº Castrense, Dº Industrial, Dº Marítimo, Dº Internacional, etc., como apunta el autor, que relata hechos históricos y examina buen número de problemas y casos que estimó dignos de ser dados a conocer.

Se estudian también materias con substrato sociológico, histórico o científico conexas con el tema, dando un especial énfasis al campo socio-jurídico que han creado las modernas corrientes turísticas al potenciar la importancia de las cuevas, cavernas o simas de extraordinario valor estético, y considerarlas como Bellezas Naturales Subterráneas.

J.-A. R.

LA DEPRESION CERRADA DE MATIENZO.

CUADERNOS DE ESPELEOLOGIA 2. Publicaciones del Patronato de las cuevas prehistóricas de la provincia de Santander.

S.E.S.S. del Mus. de Prehist. y Arqueol. de Santander.
Santander 1966.

Prólogo de M.A. García Guinea.

Historia de las exploraciones.- A. Pintó y A. Begines.

Notas sobre la Depresión cerrada de Matienzo.- J.C. Fernández.

Arqueología.- A. Begines.

Ensayo dietético.- J.A. San Miguel Ruiz.

Necrológica.-

107 Pág.

NOTAS SOBRE LA DEPRESION CERRADA DE MATIENZO. Pág. 17-97.

35 topografías, 13 fig., 27 fot.

En el próximo número publicaremos el comentario bibliográfico de Cuadernos de Espeleología nº 1 y 2.

O.E.B.

DATOS PARA EL CONOCIMIENTO DEL KARST DE LA SIERRA DE SANT GERVÀS.

Resultados de la primera campaña del E.R.E.

Por Oleguer Escolà.

INTRODUCCION E HISTORIA.

Al contrario de lo que ha sucedido recientemente en los vecinos macizos del Boumort, Serradell o Montsec, en los que, posteriormente a 1958 se han venido realizando campañas espeleológicas que permiten tener una idea, siquiera sea superficial, del karst de la zona, la Serra de Sant Gervàs ha permanecido prácticamente virgen, exceptuando claro está las incursiones de los biospeleólogos. Ya en 1911 la zona había sido visitada por Jeannel, que parece no haber dejado ningún macizo calcáreo falto de su presencia. Recorrió las cavidades de la Cova del Sanat, Cova de Sant Gervàs y Mines del Canal.

Siguieron las visitas biospeleológicas del Dr. Zariquiey. Y en 1965 el E.R.E., después de efectuar un buen número de campañas en los dos Montsec y en el Boumort, decidió dedicar su atención a la Serra de Sant Gervàs.

RESUMEN ANECDÓTICO DE LAS CAMPAÑAS.

Desde hacia tiempo había corrido el rumor de la existencia de una importante sima en el "Pirineo catalán" que ha servido de base a curiosas anécdotas a lo largo de 4 años, desde el encuentro casual en un bar del causante de los primeros rumores (un antiguo guarda forestal) hasta las pesquisas por los alrededores del pueblo de Pons, cuando en realidad se trataba del de Adons, en Sant Gervàs.

Por fin unos miembros del E.R.E. habían localizado la zona en la que debía estar enclavada la sima fantasma, y en el curso de una corta campaña en Serradell (1) una parte del equipo se desplazó hacia Adons para efectuar un primer reconocimiento. La falta de tiempo y el hielo que cubría la "carretera" hasta el pueblo no permitieron llegar a Adons con el vehículo y el emigma siguió en pie.

Pero esto no había de frenar nuestra "tenacidad sin límites": el E.R.E. volvía a Sant Gervàs al acabar 1965 y esta vez en dos grupos independientes. Ni aún el aniquilamiento de uno de los grupos podría representar el fracaso: el otro llegaría a su destino!

El primer equipo recorrió los lugares. No llegó a la sima - pero la localizó de un modo más o menos preciso.

Finalmente llegamos a Abella d'Adons los miembros del segundo equipo (3) y tras corta indagación localizamos la casa que había albergado a nuestros compañeros. Una vez la familia hubo investigado acerca de nuestras buenas intenciones (desconfianza más bien rara en los pueblos de esta zona) nos dijeron acerca del Graller que no llegariamos al fondo y que era mejor no lanzarnos a una muerte segura (afirmaciones ya no tan raras).

- (1) Efectuada los días 11 y 12 de diciembre de 1965 por E. Oltra, J.A. Raventós A. Torné, D. Pérez y O. Escolà.
(2) F. Casasayas, m^a del Mar Sastre, E. Oltra y A. Torné.
(3) J.A. Raventós, O. Escolà y D. Macaya.

Tras largas discusiones logramos convencer al "hombre" de la casa para que nos acompañara al Graller (hasta la boca, naturalmente). La única razón de peso fué pagarle un crecido jornal (afortunadamente el caso también es raro ya que la cantidad rebasaba algo lo simbólico).

Pero por fin, tras una larga marcha por las pendientes nevadas llegamos al Graller. Aquél momento representaba la culminación de vivas inquietudes nacidas cuatro años antes. Nos hallábamos ante la sima "de 200 metros de primer pozo" por la que arrojaban grandes haces de paja encendida y se perdía la luz, etc. etc.

La boca era verdaderamente impresionante, pero la primera piedra que arrojamos al pozo lo fué menos. El negro hado que pareció perseguir todos los intentos de exploración culminó su hazaña: Una vez descendido, el terrible Graller del Portús reveló sus secretos: un pozo de 40 m sin una sola grieta que ofreciera posibilidades de continuación. Pero no era la primera vez que sucedía algo parecido, y dejando para nuestro regreso a Barcelona el cálculo de los dineros que nos habría costado el metro de sima "per capita", gozamos hasta el anochecer de la belleza de la Serra de Sant Gervàs los "cingles" de la parte sur, las vertientes nevadas de la cara norte y la magnífica visión cada día nueva del Pirineo en el que cada año "descubrimos" un nuevo trozo. Este año nos hemos descubierto Sant Gervàs.

NUEVAS CAVIDADES EXPLORADAS EN LA CAMPAÑA DE 1966.

. Las exploraciones fueron llevadas a cabo durante los últimos días de la campaña efectuada con centro en Tremp y La Pobla de Segur por J.A. Raventós y O. Escolà, a los que se unió Damian Macaya de La Pobla.

Del 1 al 6 de enero de 1966 los días 4 y 5 fueron dedicados a Sant Gervàs. Fué efectuado el siguiente itinerario:

Día 4.- Oh 0min Carretera de La Pobla a Pont de Suert, desvío a Adons. El Mas de Gras 25 min. Abella d'Adons 10min Adons 10min, Coll del Portús 1h 10min. Graller del Portús 05min. Abella 1h.

Día 5.- Oh 00min Abella. 45 min Serrat del Pascual. Iomin Coll de Farriute. 20min Viu de Llevata.

GRALLER DEL PORTUS

Situación. Coordenadas: x = 4° 30'49 '' y = 42° 18' 57'' z = 1690 m.

Se halla emplazado unos 300 m. al W del paso del Portús, que permite el descenso por la vertical cara sur de la Serra de Sant Gervàs. Al S. d'Adons. Rodeado de numerosas dolinas de notables dimensiones, a unos 50 m. del borde del "cingle". A 1h 30 min. de Abella de Adons.

Historia. Conocido desde antiguo en la región. Sobre él existe la leyenda de que dos carneros, en el curso de una pelea, arrojaron a la pastora que cuidaba de ellos al Graller. El anillo de la pastora fué a salir a la Font de Ribert, una importante y conocida resurgencia situada en el pueblo de Ribert, a unos 9 km. en linea recta.

Primera exploración: E.R.E. 4- 1 - 66.

Descripción. Boca de 8 x 5 m., abierta en el fondo de una dolina de 18 m. de diámetro y 6 m. de profundidad que responde al tipo clásico de dolinas del Montsec d'Ares y Sant Gervàs (el Graller se halla rodeado de gran número de dolinas de dimensiones y morfología comparables) o sea dolinas sin arcilla

$\pm 0,00\text{ m}$

m. 0
5
10

S 10° W

N 10° E

-40 m.

GRALLER del PORTÚS
St. GERVÀS

Top: O. ESCOLÀ

Dib: J.A. Raventós E.R.E. 4-I-66

Nm.

de descalcificación acumulada y paredes de inclinación pronunciada, en la génesis de las cuales la nieve juega un papel decisivo.

Sigue un pozo estructurado sobre dos diaclasas: la primera de orientación N 35 E - S 35 W, es responsable de la orientación de la boca, mientras que la segunda (N 10 E - S 10 W) ha condicionado en su mayor parte la génesis del pozo. A -10m con respecto al borde superior de la dolina, el pozo se ensancha hacia el N gracias a la segunda de las diaclasas citadas sobre la que se ha desarrollado un huso lateral que comunica con el principal a través de varios pórticos.

Las paredes, de típica morfología de erosión nival, con cañales y crestas, se hallan recubiertas, debido a la amplitud de la boca, por musgos de gran tamaño, y en esta época del año, tapizadas por nieve y estalactitas de hielo.

A -30 m un rellano ocupado por una espesa capa de nieve, desvía el pozo principal hacia el N y lo une al huso lateral, al desaparecer el tabique intermedio.

10 m. más abajo se alcanza el fondo, una planta de 9 x 2 m. ocupada hasta su mitad por nieve y hielo que recubren materiales clásticos, y el resto por una espesa capa de restos vegetales (Hojas y semillas de boj) unidos a guano de las grallas que anidan en la cavidad.

Geología. Abierto en las calizas del cretácico superior, calizas en masa, claras en general, y en bancos gruesos, que forman el "cingle" sur de la Serra de Sant Gervàs.

Estos materiales siguen a las margas del cenomanense sin una laguna estratigráfica patente. Son ricas en fósiles y entre otros se halla Caprina adversa d'Orb. (forma del cenomanense pirenáico).

Espeleogénesis. Constituye una sima típica de dolina (formación autóctona debida al agua recogida por la dolina) que se ha unido a un huso lateral originado por infiltraciones de la misma dolina, y que actualmente se halla separado únicamente por un tabique que la erosión ha respetado sólo en parte. Especialmente el pozo principal acusa un modelado característico de las simas en cuya génesis ha tenido importancia la nieve.

Actualmente se continúa el proceso erosivo aunque frenado por las precipitaciones no excesivas y lo reducido del embudo de alimentación.

Procesos clásticos localizados en rincones protegidos de la erosión. Proceso litogénico prácticamente inexistente.

Pertenece al último ciclo de karstificación del macizo (actual).

Técnica de exploración.

Material necesario: 33m escalera elecktron.
40 m cuerda.

La escala puede fijarse perfectamente en los bojes del fondo de la dolina, en el mismo borde del pozo.

Pueden utilizarse 30 m de elecktron y utilizar para los 3 m finales una cuerda, o incluso 20m y una cuerda para los 13 m desde el rellano.

Datos climatológicos. (4-I-66)

Temperatura exterior a las 16 h 9°C
A -40m (base del huso lateral) 1'75°C

Biospeleología.

Biotopo I. Base del huso lateral, paredes de la planta a -40m hasta 3m por encima del suelo. Paredes de roca desnuda, mojada (película de agua en muchos puntos) con microcavidades y zonas relativamente secas, pequeños depósitos de guano viejo de gralla. Penumbra clara.

Capturas: Opiliones, numerosos dípteros (Culícidos) todos de la misma especie.

Biotopo III. Piso de la planta a -40m, extremo N. Horizontal, ocupado por una espesa capa (más de 30 cm) de detritus vegetales pequeños, principalmente de boj (hojas y semillas). Humus bastante lavado y poco formado. Húmedo pero sin llegar a estar mojado. Penumbra clara.

Capturas: Oligoquetos, Colémbolos, Coleópteros. La captura más interesante fué un solo ejemplar hembra de Speonomus latebricola ssp. elongatus (Coleóptero Bathysciinae) en una minúscula cripta de 10cm en la pared y contacto con el humus del fondo. Esta nueva localidad amplía considerablemente el área de distribución de esta subespecie, antes sólo conocida de las Covas del Sant i les Mines del Canal.

GRALLER DEL SERRAT DEL PASCUAL.

Situación. Coordenadas: x = 04° 29' 28'' y = 42° 21' 00'' z = 1395m

Emplazado en lo alto del Serrat del Pascual, cresta que desciende hacia la confluencia del Barranc de la Palomera con un afluente de su izquierda y que ha sido cortada por la erosión de estos torrentes a modo de proa de un gigantesco navío.

La cavidad está situada antes de iniciarse la fuerte pendiente, a 10m del margen derecho del Serrat, en una zona repoblada con pinos pero en un rincón de roca sin ninguna vegetación.

Primera exploración: E.R.E. 5-I-66.

Geología. La cavidad se abre en las calizas de orbitolinas del aptien se superior.

Descripción. Pequeña sima de 5m de profundidad orientada sobre diaclasa E 20 N - W 20 S.

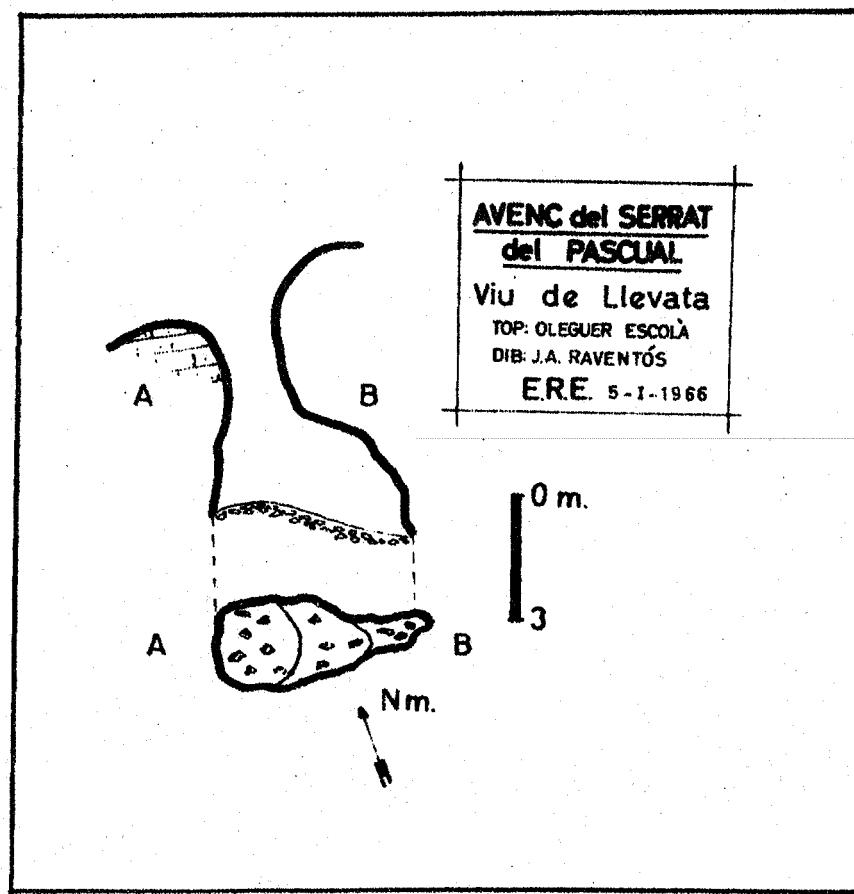
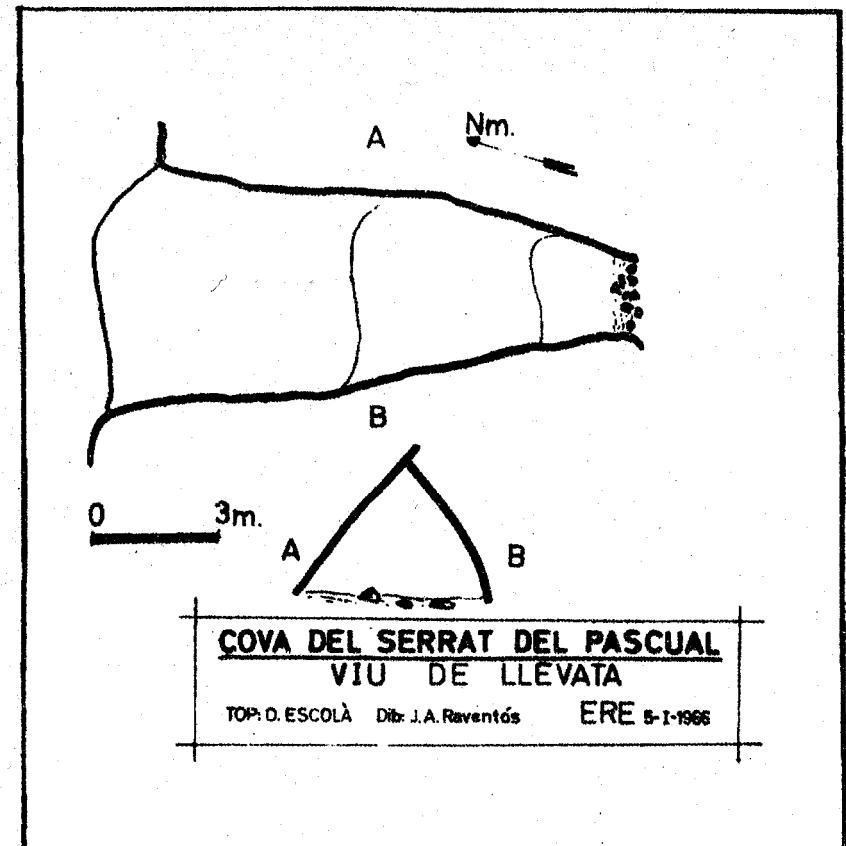
Morfología y espeleogénesis. Boca de 1 x 0,5m y sala campaniforme de 4 x 2m que termina obstruida por su extremo E por materiales detriticos provenientes de la fácil disagregación de la capa margosa en la que se halla encavada.

Se trata de un diminuto sumidero local fosilizado, de morfología netamente erosiva. Es curioso que mientras en la superficie la roca se halla extraordinariamente desmenuzada, en el interior las paredes pulidas por la erosión resultan duras y compactas.

COVA DEL SERRAT DEL PASCUAL.

Situada a 100m al SW de la anterior cavidad, más abajo y en la vertiente derecha del Serrat, antes de iniciarse una alta pared vertical. Simple cavidad originada por movimientos de desprendimiento ("atracción del vacío" del torrente de la Palomera). Boca de sección triangular. (bloque apoyado) y galería de 10m obstruida por arcilla de decalcificación y materiales detriticos.

Situada en las mismas calizas que el Graller del Serrat.
Primera exploración: E.R.E. 5-I-66.

OTRAS CAVIDADES.

Obtuvimos también referencias de un graller en la Serra de Sant Gervàs, hacia la altura de la ermita de Sant Roc, que unos leñadores intentaron explorar por curiosidad hace años, sin resultado. Utilizaban una gran soga pero después del primer intento lanzaron un haz de ramas de pino encendido y comprobaron la gran profundidad del pozo.

"Forat de les dones": pórtico de una posible cueva (2 x 1,5m) situado en la mitad de un pequeño "cingle" de 15m, cerca de Abella d'Adons, al W. El nombre lo debe, según nos contaron, a que antiguamente las mujeres de las cercanías que deseaban tener un hijo iban a pedirlo "una noche con luna especial" al pie de la cueva.

Existen también algunas simas en la vertiente N de la Serra de Sant Gervàs, a la altura de Adons, pero al parecer son de escasa importancia.

En la pared S de la sierra existen muchas "baumes" de enormes dimensiones pero de escasa profundidad, excepto la Cova del Sanat, ya citada.

Está ya prevista una serie de campañas por la zona, especialmente en la parte cercana al Noguera Ribagorzana, que no ha sido recorrida para efectuar la exploración de varias cavidades que nos han señalado y una revisión de las exploradas por Jeannel.

BIBLIOGRAFIA.

JEANNEL, R. (1912) - Enumération des grottes visitées (1909 - 1911), 4e série. Biospeologica III, Arch. Zool. Exp. 5e Série, IX, p. 501 - 667.

JOLIS, A. (1960) - Sant Gervàs y Valle de Serradell. "Montaña" nº 69, p. 173-181.

ESPAÑOL, F. (1956) - Los Bathysciinae catalanes. Act. 2 Congr. Int. d'Etud. Pyrén. Luchon - Pau, t. 3, sect. II, p. 109 - 123.

(1966) Dos años de actividades biospeleológicas en el Noroeste de España. (Coleoptera). Graellsia, Revista de entomólogos ibéricos t. XXII, p. 13 - 23.

E.R.E. - (1966) - Centre Excursionista de Catalunya. Circular per als socis, Febrer 1966, p. 34.

Centre Excursionista de Catalunya. Circular per als socis, Març 1966, p. 53.

INSTITUTO GEOGRAFICO Y CATASTRAL. Hojas nº 213, 214, 251 y 252 (1:50.000)

UNA NOCHE EN LA "IFRY N'TUAYA" : CUEVA SAGRADA

Después de seis días de viaje visitando numerosas ciudades españolas y marroquies, llegamos por fin a Aite M'hamet, poblado de una tribu bereber donde instalariamos el campamento.

Separándonos en este punto del resto de la expedición, que proseguiría su marcha unos 60 kilómetros más hasta llegar a Ait Bougomez, zona destinada para establecer el campamento base, el E.R.E. se puso inmediatamente en acción.

Lo que habría de constituir nuestra vivienda durante varios días, no podía estar mejor situado: la pradera, el riachuelo, la fuente, la carretera militar a escasos metros y la proximidad con la casa del Caid (gobernador de la región), haría que nuestra estancia en Aits M'hamet se viese colmada, dentro de lo posible, de las mayores comodidades.

Desde el preciso momento de nuestra llegada, una verdadera representación de niños y mayores de la tribu, fueron nuestros más constantes espectadores, lo que tendría que proporcionarnos en los primeros días un grave problema, cada vez que nos viéramos obligados a abandonar las tiendas de campaña para ir de exploración.

Pocas horas más tarde y junto con Brahin, joven nativo que se convertiría en nuestro fiel amigo, eficaz acompañante e indispensable traductor al francés de la difícil lengua bereber, nos dirigimos en plan de prospección a la IFRI N'TUAYA, cueva de la que teníamos ya referencias y que habíamos decidido explorar aquella misma noche.

A unos veinte minutos del lugar en que dejamos nuestro coche y en medio de un paisaje tipicamente africano, encontramos la entrada, majestuosa, de la cavidad.

Abriéndonos paso entre los rebaños de exóticas ovejas que saciaban su sed en las aguas del río subterráneo que afloraba apacible a la superficie, penetraramos en el interior de la IFRI N'TUAYA.

Lo que allí vimos, nos llenó de asombro. Un espectáculo inverosímil se ofrecía a nuestros ojos. Del techo y las paredes colgaban negras cabelleras de mujeres, escapularios, trozos de vestidos, collares y otras prendas personales, que dándole a la caverna un aspecto sombrío y a la vez seductor, nos dejó perplejos.

Fué Brahin con su tímida voz, quién nos sacó de la confusión diciendo: _____ Vivía aquí un santo varón con su compañera, que fueron enterrados ambos en el IFRI al morir, siendo desde entonces este lugar venerado por todas las tribus de la región, y así cada viernes, las mujeres ataviadas con sus mejores trajes y adornos, vienen a sacrificar animales (generalmente gallinas) como agradecimiento por los dones concedidos por el "Buen Dios" de la cueva. Las aves son abandonadas y recogidas por los pobres. Estos mechones de cabelllos los ofrecen como petición de hermosas cabelleras, y si por ejemplo un niño no duerme por las noches, la madre va a ver al "toubib" (médico) quién le escribirá unas palabras del Corán en el escapulario que el pequeño llevará colgado en el cuello hasta que se restablezca y una vez logrado esto, vendrán a entregar este objeto en prueba de reconocimiento, al Dios de la N'Tuaya. _____ Después de una breve pausa, Brakin continuó: _____ No hace muchos años un joven soldado, después de sacrificar un cordero aquí en la entrada, se atrevió a penetrar en la cueva con una embarcación. Primero encontró pobres y después ricos y finalmente, y cuando ya se hallaba completamente perdido, se le -

apareció un gigante, que cerrándole los ojos y premiándole por haber matado al animal, le condujo a la superficie.

Sentados al borde del río subterráneo, en la penumbra, escuchando las palabras de nuestro amigo, y flotando en el ambiente un no se qué de misterio, sentimos una vez más la intensa llamada de las tinieblas y el deseo inexplicable de internarnos en ellas.

La gran amplitud de galería ya completamente inundada que nos impedía avanzar en terreno seco, obligó a abandonar nuestra prospección.

Volveríamos con el material adecuado horas más tarde, cuando la eterna noche de nuestro mundo reinara también en el exterior.

...

Nos lo habían advertido: Aits M'Hamet es una región en donde las serpientes venenosas y los escorpiones tienen su paraíso. Efectivamente así era, y entonces de noche, y cuando teníamos que hacer de nuevo los veinte minutos a pie que nos separaban de la cueva, por un terreno abrupto, cargados con material, con escasa luz y siempre al borde de un regueruelo, pensábamos tomar toda clase de precauciones tal como nos aconsejaron en la tribu.

Nos despedimos de nuestros compañeros del C.A.D.E., Roca y Canals, que viniendo de Aits Bogamed a traernos víveres se habían detenido en la carretera al vernos, y rogándoles siguieran con su coche hasta el campamento que había quedado al cuidado de Brahim y un amigo suyo, emprendimos la marcha hacia nuestra meta.

Los veinte minutos parecieron eternos. Cada vez que uno de los enormes sapos que se hallaban allí en gran cantidad, saltaban al roce de nuestros pies, no podíamos evitar un sobresalto.

Por fin llegamos a la cueva sagrada. Dejamos en el interior a escasos metros de la entrada todo el material, y dimos una rápida ojeada a aquellas prendas tan singulares ofrecidas por los bereberes al "Buen Dios de la cueva" que nos parecían ahora a la sola luz de nuestras lámparas eléctricas, mucho más atractivas que horas antes.

Al doblar un recodo de la vasta galería, y cerca del lugar en que el agua había puesto punto final al reconocimiento anterior, quedamos inmóviles: una vela encendida colocada en un saliente de la pared, iluminaba tenuamente la cavidad, haciendo resaltar enormemente los largos mechones de cabellos que se encontraban a su alrededor. Nos acercamos a ella y comprobamos con asombro que ni una sola gota de cera se había derramado. Alguién la acababa de encender, pero ¿quién?. Sin duda, nos dijimos, sería algún nativo que habría ido a ofrecer un sacrificio, pero... eran las 11 de la noche, ¿a estas horas?, y en tal caso ¿dónde estaba?. No había tenido tiempo de salir al exterior por lo que se encontraría escondido en algún recodo.

Volvimos atrás, y desde allí gritamos al posible desconocido que saliese, que no tuviese miedo, pero nada, un silencio absoluto por respuesta.

La verdad es que tal-vez la intranquilidad nos dominaba más a nosotros que a él.

Conocido el gran fervor que los bereberes sienten por la cueva y por su Dios, ¿quién nos aseguraba que nuestro hombre no estaría esperando

furioso en su escondrijo a que pasásemos por delante de él, para arremeter contra los que creyese profanaban un lugar tan sagrado?

Otra vez junto al material, decidimos tomar algo de comida y dejar pasar de este modo quizás el tiempo necesario para aclarar la situación.

Sin embargo no fué así, y de esta forma terminada nuestra suculenta cena a base de escasas latas de conserva, nos preparamos para la exploración.

Equipados Petit y Oltra con trajes isotérmicos y provistos Ribera, Senent y yo de un bote neumático cada uno, nos internamos en el río subterráneo, que en esta época de escasas lluvias, se encontraba a bajo nivel.

Esto nos obligó en repetidas ocasiones a descender de nuestras embarcaciones y cargar con ellas y el material a cuestas, para franquear, unas veces los bloques que afloraban a la superficie, y otras los varios metros de recorrido que debido a la poca profundidad sólo permitían ser avanzados a pie, por lo que unido a las indispensables zambullidas, muy pronto el líquido elemento nos caló totalmente.

¡Magnífico! Con igual o mayor amplitud y más o menos profundidad, el curso subterráneo nos conducía hacia lo desconocido.

A un kilómetro de la entrada, una desviación lateral nos llamó la atención. Quizás de regreso nos internaríamos en ella, pero ahora, la inmensa galería principal era nuestro objetivo.

Superado el kilómetro y medio, unos gours a un nivel superior que lo reconocido y que transformaban el río en una bellísima cascada, nos forzaron a abandonar de nuevo los inundados botes.

Arrastrándolos con gran precaución por miedo a un posible pinchazo, y sumergidos nuestros cuerpos en el agua debido al poco espacio que quedaba entre ella y la bóveda a partir de aquél punto, seguimos adelante.

A unos 30 metros más, nos detuvimos. Nuestros pies no tocaban ya fondo, y creímos conveniente hacer un alto en la marcha.

Situados encima de unos bloques, decidimos lo siguiente: Oltra y Petit protejidos con sus trajes isotérmicos y echados encima de dos de los botes, intentarían avanzar, mientras nosotros tres restando allí, empezaríamos la topografía de aquél sector.

Dos horas duró nuestra espera. Tuvimos tiempo incluso de conciliar pesadamente el sueño, a pesar de hallarnos con los pies en el agua y chorreando por completo.

A su vuelta nuestros amigos nos informaron. Se había superado los dos kilómetros y la cueva continuaba, aunque debido a los escasos centímetros que quedaban entre el río y el techo, la progresión se hacía muy peligrosa.

Esta noticia unida al cansancio y a las malas condiciones en que nos encontrábamos, hizo que nos decidieramos a retroceder.

La práctica en navegación obtenida a lo largo de aquellos kilómetros, logró que la vuelta se realizara con relativa rapidez. Sin embargo, un hecho curioso vino a romper la monotonía de la marcha:

Nos encontrábamos a menos de 1 kilómetro de la entrada, cuando Senent y yo que nos habíamos rezagado tomando los datos topográficos (nuestros amigos ya estarían en el exterior), experimentamos el caso típico de desorientación: el sueño, la fatiga y el frío nos vencían, y por colmo de males las lámparas estaban dando sus últimos y ténues reflejos.

Unidos los dos botes y después de reflexionar sobre nuestra situación, decidimos lo más prudente: salir a toda prisa antes de quedarnos com-

pletamente a oscuras.

Tomé los remos y avancé a toda velocidad hacia la superficie creyendo que mi amigo me seguía, pero no era así; oí su voz muy lejana cuando extrañado me preguntaba qué es lo que hacía. Salir, tal como hemos acordado contesté. Pero si te estás internando en el río gritó.

Quedé perpleja: verdaderamente él había tomado la dirección contraria a la mía, no obstante tenía la certeza de no equivocarme.

Fui hacia Juan, y después de breves momentos de duda, me siguió.

Aparentaba una absoluta seguridad, sin embargo debido a la anterior indecisión, por unos segundos tuve la sensación de que los dos nos introducíamos cada vez más al interior.

El fijar la atención en la casi imperceptible corriente de agua, nos confirmó el buen rumbo tomado, y de esta forma, y cuando nuestros medios de iluminación fallaban ya totalmente, el sol del nuevo día se vislumbró a lo lejos.

Habíamos pasado 9 horas bajo tierra, en una exploración llena de nuevas y emocionantes experiencias. Había transcurrido una noche inolvidable en la IFRI N'TUAYA: Cueva sagrada.

MONTSERRAT UBACH.

